

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

УДК 377.8.011.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2023-16.10>

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

ЩУР ВІКТОРІЯ АНДРІЇВНА

аспірант

Комунальний заклад вищої освіти

«Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

v.shchur2@gmail.com

orcid.org/0000-0001-6888-5333

У статті підкреслено актуальність питання формування методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Методичну компетентність майбутніх педагогів нами трактовано як складну багатофункціональну систему професійно-педагогічних умінь і особистісних здатностей педагога, що визначають його спроможність до ефективної організації освітнього процесу в початкових класах відповідно до освітніх завдань. Виокремлено компоненти, критерії, показники та рівні зазначеної компетентності в майбутніх педагогів. Проаналізовано погляди науковців щодо тлумачення понять «критерій», «показник», «рівень»; запропоновано власні дефініції даних понять. Так, поняття «критерій» розглядаємо як необхідну ознаку, що дозволяє оцінити наявність чи відсутності визначеного компонента методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів, тобто досліджуваного явища; «показник» тлумачимо як компонент критерію, що розкриває повноту його вираження, а поняття «рівень» визначаємо як ступінь вияву компонента методичної компетентності, що підлягає дослідженню.

На основі визначених нами раніше компонентів методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів (стимуляційно-мотиваційний, пізнавально-когнітивний, діяльнісно-творчий і особистісно-рефлексивний) виокремлено критерії та показники методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Визначено й охарактеризовано рівні сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів: репродуктивний (відзначається слабким вираженням чи цілковитою відсутністю відповідних критеріїв), базовий (характеризується потребою майбутніх учителів початкових класів у більшій самостійності та прояві творчого підходу до здійснення педагогічної діяльності) та продуктивний (вирізняється високою самостійністю, усвідомленістю та креативністю майбутніх учителів початкових класів у виконанні професійних функцій).

Ключові слова: педагог, майбутній учитель початкових класів, методична компетентність, формування методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів, критерії, показники, рівні сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що якість освіти багато в чому залежить від майстерності реалізації професійних функцій самим педагогом. Отже, проблема підготовки майбутніх педагогів завжди зберігала свою актуальність, а особливого значення набула у процесі впровадження реформи «Нова українська школа». Перед педагогічною спільнотою постав виклик – слабка сформованість професійних компетентностей для реалізації оновлених завдань освіти. Особливо гостро це відчули саме вчителі початкової школи,

бо це перша ланка педагогів у системі повної загальної середньої освіти. Тому в закладів вищої освіти всіх рівнів постала необхідність у «формуванні педагогів нового покоління», тобто модернізації процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Натепер пріоритетним залишається не лише опанування бази теоретичних знань і вироблення практичних умінь, а й формування цілого комплексу професійних компетентностей, зокрема й методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Зауважимо,

визначити рівень її сформованості в молодих фахівців дозволять заздалегідь виокремлені критерії та показники. Тому визначення критеріїв, показників, рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів залишається актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багато дослідників приділяли увагу визначенню критеріїв, показників і рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх фахівців різних педагогічних спеціальностей, серед них І. Акуленко, С. Вітвицька, А. Волощук, Т. Гарачук, Т. Коростіянець, О. Лебедева, Л. Ликтей, Л. Михайленко, Н. Павлюк, А. Старєва, Г. Черненко й інші. Критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутніх учителів саме початкових класів розглядали Я. Гаєвець, О. Золочевська, С. Скворцова, О. Фесенко, А. Фрумкіна й інші. Однак, як показав теоретичний аналіз наукових джерел, серед дослідників досі немає єдиного погляду щодо визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів, тому постала необхід-

ність глибокого теоретичного вивчення й узагальнення даної проблеми.

Метою статті є виокремлення й обґрунтування критеріїв, показників і рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Виклад основного матеріалу. Методичну компетентність майбутніх учителів початкових класів ми розглядаємо як складну багатофункціональну систему професійно-педагогічних умінь і особистісних здатностей педагога, що визначають його спроможність до ефективної організації освітнього процесу в початкових класах відповідно до освітніх завдань [10, с. 24].

На основі системного аналізу довідкових, психолого-педагогічних, наукових джерел нами розроблено структуру методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Серед структурних компонентів виокремлено стимуляційно-мотиваційний, пізнавально-когнітивний (загальнопізнавальний і власне пізнавальний аспекти), діяльнісно-творчий і особистісно-рефлексивний [11, с. 122]. Детальне тлумачення змісту кожного компонента представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Структурні компоненти методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів

I. Стимуляційно-мотиваційний компонент	
«уміння вибудувати систему особистісно-професійних цінностей і внутрішніх мотивів майбутнього вчителя початкових класів» [11, с. 122] для успішної професійної діяльності.	
II. Пізнавально-когнітивний компонент	
<i>Загальнопізнавальний аспект</i>	<i>Власне пізнавальний аспект</i>
наявність загальних психолого-педагогічних знань (знання загальної педагогіки, дидактики, теорії виховання, освітнього менеджменту, педагогічної майстерності; загальної, вікової, дитячої та педагогічної психології тощо). Це система знань про особливості освітнього процесу початкової школи; професійні вміння орієнтуватися в нормативно-правовій базі; здатність підбирати та розробляти методичне забезпечення з урахуванням вікових і психологічних особливостей учнів; відповідно до встановлених норм здійснювати оцінювання освітніх результатів тощо [11, с. 122].	«система спеціальних педагогічних знань, наявність яких безпосередньо впливає на становлення вчителя-професіонала» [11, с. 122]; комплекс спеціальних (фахових) знань майбутніх учителів початкових класів, що є основою для формування та розвитку ключових і предметних компетентностей учнів початкових класів (знання фахових методик початкової освіти).
III. Діяльнісно-творчий компонент	
опанування способів ефективної організації й успішної практичної реалізації освітнього процесу в початковій школі («уміння налагоджувати партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу; орієнтуватися в сучасних засобах навчання та доцільно їх застосовувати; здатність до творчого пошуку, креативного перетворення та впровадження кращого педагогічного досвіду; обізнаність з педагогічними інноваціями та їх ефективним використанням тощо») [11, с. 122–123].	
IV. Особистісно-рефлексивний компонент	
«наявність у здобувачів освіти специфічних рис і якостей особистості, що впливають на успішність здійснення майбутньої педагогічної діяльності (гнучкість, стресостійкість, мобільність; критичне та креативне мислення; уміння правильно розставляти цілі та пріоритети; здатність до рефлексії та саморефлексії, тобто до вдосконалення, самопізнання шляхом об'єктивного аналізу та самоаналізу тощо») [11, с. 123].	

Підкреслимо, у нашому розумінні, усі компоненти виступають цілісною системою, перебувають у тісній взаємодії один з одним, описують коло методичної спроможності майбутніх фахівців та є необхідними для ефективної організації та провадження професійної діяльності [11, с. 123].

Для визначення ступеня сформованості компонентів методичної компетентності варто виокремити критерії, показники та рівні досліджуваного явища, що перебувають у тісному взаємозв'язку.

Вважаємо за доцільне проаналізувати основні поняття досліджуваного явища. Поняття «критерій» у тлумачному онлайн-словнику розглядається як «підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило» [5]; у психологічному словнику – як «мірило для визначення, оцінки предмета чи явища; ознака, яку беруть за основу класифікації» [3]; у словнику-довіднику із професійної педагогіки з посиланням на З. Курлянд – як «мірило оцінки, судження, необхідна та достатня умова проявлення або існування якогось явища чи процесу» [6, с. 95]. Автор наголошено, що будь-яке дослідження повинно супроводжуватися обов'язковим виокремленням критеріїв, які спрямовані на визначення міри вираження визначеної ознаки в конкретному процесі або явищі [6, с. 95].

Поняття «показник», згідно із тлумачним онлайн-словником, – це «свідчення, доказ, ознака чого-небудь; наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь» [5].

Більшість науковців схильні вважати, що для чіткого визначення конкретного критерію необхідно виокремлювати показники, адже саме вони дозволять уточнити зміст поняття. Так, О. Золочевська схиляється до думки, що критерії мають «розкриватися через якісні ознаки (показники), за ступенем прояву яких можна вести мову про вираженість даного критерію» [2]. Дослідниця уточнює і вимоги до критеріїв: «повинні відображати динаміку вимірюваної якості в часі у процесі професійної підготовки; бути об'єктивними; містити найістотніші, основні моменти досліджуваного явища; формулюватися ясно, коротко,

точно» [2]. У своєму дослідженні О. Дудник розглядає «критерій» як матеріалізовану ознаку, «за допомогою якої оцінюється ступінь досягнення певної мети», а «показник» як компонент «критерію, що служить типовим і конкретним виявленням сутності якостей процесу чи явища, який підлягає вивченню» [1, с. 111]. О. Фесенко досліджує формування методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення дисциплін природничого спрямування в педагогічному коледжі та розглядає поняття «критерій» «як основу для оцінювання змін у рівні сформованості методичної компетентності» [9, с. 234], а «показники» – як «кількісні характеристики властивостей методичної компетентності» [9, с. 234].

Стосовно дефініції «рівень», то переважно термін потрактовано як «ступінь якості, величину і т. ін., досягнуті в чому-небудь» [5], як «ступінь прояву показників, що характеризують наявність у педагога якостей і здібностей усвідомлювати себе новатором, науковцем, методологом і методистом у процесі здійснення професійної діяльності» [2].

Отже, на основі вищезазначеного висновуємо, що натепер немає єдиного універсального трактування понять «критерій», «показник», «рівень». Однак, узагальнюючи опрацьоване, можемо спостерігати, що найчастіше поняття «критерій» тлумачать як «мірило; підставу для оцінки; основу для класифікації; необхідну та достатню умову виявлення чи існування чогось». Поняття «показник» переважно розглядається як «наочні дані про результати роботи; якісна ознака, що відображає вираженість критерію; компонент критерію, який дозволяє виявити якість досліджуваного процесу чи явища; кількісна характеристика досліджуваного явища». Поняття «рівень» окреслюється як «досягнута якість/величина/тощо; ступінь вияву показників явища, процесу, що досліджується».

На нашу думку, «критерій» – це необхідна ознака, що дозволяє оцінити наявність чи відсутність визначеного компонента методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів, тобто досліджуваного явища; «показник» – компонент критерію, що розкриває повноту його вираження;

«рівень» – це ступінь вияву компонента методичної компетентності педагога.

Підкреслимо, що між поняттями простежуються прямий взаємозв'язок і взаємоза-

лежність, а з метою визначення рівнів варто опиратися на специфіку вираження конкретних критеріїв, які, у свою чергу, розкриваються через окремі показники (рис. 1).

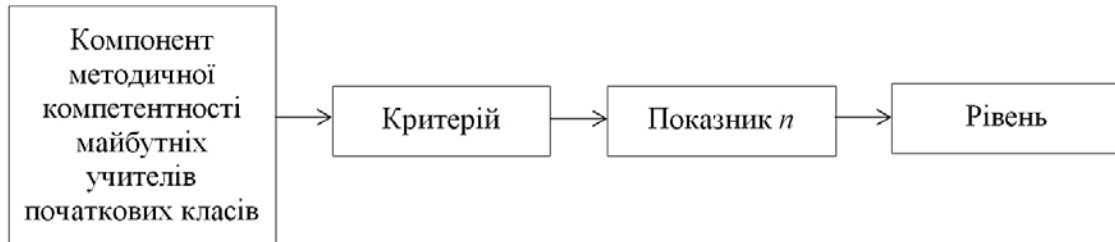

Рис. 1. Взаємозв'язок критеріїв, показників і рівнів формування методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів

Опираючись на опрацьовані теоретичні матеріали, дослідження суті методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів і аналіз змісту її структурних компонентів, пропонуємо систему критеріїв і показників, що слугуватимуть орієнтирами для визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Зазначимо, назви компонента та критерію до кожного компонента в нашому дослідженні будуть тотожними. Так, показниками стимуляційно-мотиваційного критерію виступають:

а) наявність внутрішньої мотивації вчителів початкових класів до майбутньої професійної діяльності;

б) усвідомленість важливості формування методичної компетентності педагога;

в) бажання постійної самореалізації та самовдосконалення в майбутній професійній діяльності.

Для виявлення рівня сформованості стимуляційно-мотиваційного критерію методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів використовуємо розроблену анкету.

Для діагностики сформованості пізнавально-когнітивного критерію виокремлено такі показники:

а) опанування майбутніми вчителями початкових класів системи загальнодидактичних і психолого-педагогічних знань щодо особливостей організації та здійснення освітнього процесу в початковій школі;

б) володіння майбутніми педагогами спеціальними знаннями з фахових методик викладання в початковій школі.

в) гнучкість, мобільність у застосуванні наявної системи професійних знань.

Діагностичним інструментарієм слугує тест для виявлення рівня сформованості пізнавально-когнітивного компонента методичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Показниками діагностування діяльнісно-творчого критерію виокремлено:

а) використання майбутніми вчителями початкових класів різних методів, прийомів, форм, засобів організації освітнього процесу;

б) застосування педагогічних інновацій, новітніх підходів, інноваційних технологій для конструювання власної педагогічної діяльності;

в) побудову освітнього процесу на основах партнерської взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Для оцінки рівня сформованості діялісно-творчого компонента методичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів використовуємо план інтерв'ю (із пропонуваними варіантами рішень).

Особистісно-рефлексивний критерій уточнено через такі показники, як:

а) нешаблонність мислення, творчий підхід у здійсненні професійної діяльності;

б) рефлексивна спроможність майбутнього вчителя початкових класів;

в) здатність до постійного саморозвитку та самовдосконалення.

Нами розроблено опитувальник для виявлення рівня сформованості особистісно-рефлексивного компонента методичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Визначення вищеописаних критеріїв і показників дасть змогу з'ясувати рівень сформованості кожного структурного компонента методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів загалом. Зауважимо, що підтримуємо думку І. Упатової, яка у своєму дослідженні методичної підготовки майбутніх учителів початкових класів зазначає, що розроблені критерії можна назвати «умовними», бо вони «не можуть претендувати на вичерпаність» [8, с. 221]. Дослідниця це пояснює так: «Формування методичної складової частини майбутніх учителів – це безперервний процес, і передбачити заздалегідь співвідношення різних методичних компонентів і рівнів їх сформованості, виявлення як їх помітних, так і непомітних змін у цьому процесі, досить складно» [8, с. 221].

Як було раніше зазначено, ступінь вираження виокремлених критеріїв і їхня повнота дозволяють визначити рівні сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Так, Л. Теряєва виділяє низький, середній і високий рівні формування методичної компетентності майбутніх учителів музики [7, с. 9]. С. Скворцова та Я. Гаєвцев серед рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у навчанні молодших школярів розв'язування сюжетних математичних задач виділяють низький, середній, достатній, високий [4]. О. Фесенко розглядає рівні методичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи та виокремлює низький, або імітаційно-репродуктивний, середній, або репродуктивний, достатній, або моделювально-конструктивний, високий, або творчий [9]. І. Упатова серед рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи виділяє творчий, реконструктивно-діяльнісний, стереотипно-репродуктивний [8].

У призмі нашого дослідження, опираючись на виокремлені компоненти, критерії та

показники сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів, визначаємо такі рівні: репродуктивний, базовий, продуктивний.

Репродуктивний рівень характеризується цілковитою відсутністю чи слабкою вираженістю внутрішньої та перевагою зовнішньої мотивації майбутніх учителів початкових класів до педагогічної діяльності; механічним виконання конкретних педагогічних завдань, не усвідомленням їхнього місця в системі професійної діяльності педагога. Простежуються відсутність у майбутніх учителів ініціативи та педагогічного азарту до педагогічної діяльності; небажання самореалізовуватися творчо; слабо розвинене вміння бачити професійні перспективи. Опанування загальнодидактичних, психолого-педагогічних знань має фрагментарний характер; володіння фаховими методиками перебуває на елементарному рівні, що полягає в не досить ефективному відтворенні раніше отриманих знань у реальних педагогічних умовах. Майбутні педагоги можуть організувати та провадити освітній процес, опираючись суто на чіткі рекомендації та поради викладачів. Спостерігається несформоване/частково сформоване вміння майбутніх учителів початкових класів у виборі різних форм організації освітнього процесу; відсутність обізнаності в педагогічних інноваціях, опора на класичну педагогіку; обмежене використання спектра сучасних засобів; переважне використання суб'єкт-об'єктних відносин у безпосередній організації освітнього процесу. Майбутні вчителі початкових класів не адаптуються/складно адаптуються до нових умов; легко піддаються стресовим ситуаціям. У здійсненні професійних функцій намагаються слідувати вказаним алгоритмам, не проявляють власної творчості. Не розвинена/слабо розвинена рефлексивна спроможність майбутніх учителів початкових класів; не простежується бажання до самовдосконалення, професійного зростання.

Базовий рівень сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів відзначається посередньою педагогічною спроможністю майбутніх педа-

гогів до здійснення педагогічної діяльності та потребує більшої самостійності та творчого підходу. Так, для цього рівня сформованості методичної компетентності характерно, що внутрішня мотивація майбутніх учителів початкових класів є достатньою для здійснення усвідомлених педагогічних дій; проявляється бажання практичного застосування педагогічної теорії. Можлива побудова майбутніми педагогами перспективних кроків у власному професійному зростанні. Опанування майбутніми учителями початкових класів комплексу загальнодидактичних, психолого-педагогічних і спеціальних знань має системний характер. В організації та провадженні освітнього процесу в початковій школі спостерігається ініціативність, але з використанням консультативної допомоги викладачів; майбутні вчителі роблять спроби в адаптації традиційних форм організації освітнього процесу. У майбутніх учителів початкових класів проявляється досить навичок щодо використання традиційних форм організації освітнього процесу, водночас спостерігається їх варіативність; несистемне використання педагогічних нововведень у конструюванні власної педагогічної діяльності; ефективного застосування традиційних засобів навчання; використання невеликого арсеналу прийомів активної взаємодії учасників освітнього процесу.

Продуктивний рівень сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів вирізняється високим ступенем самостійності, усвідомленості та творчості у виконанні професійних функцій. Діагностується висока внутрішня мотивація майбутніх учителів початкових класів до виконання професійних завдань. Спостерігається глибока усвідомленість системи педагогічної діяльності й окремих її дій; високий ступінь педагогічної самостійності й ініціативності; необхідність у пошуку нових професійних шляхів, бажання майбутніх педагогів здійснювати власну професійну діяльність творчо, орієнтуючись на запити потенційних здобувачів освіти. У майбутніх педагогів відстежується вміння вибудовувати як близькі, так і далекі пози-

тивні перспективи майбутньої професійної діяльності. Ґрунтовне опанування майбутніми учителями початкових класів системи загальнодидактичних, психолого-педагогічних і спеціальних знань, що дозволяє їх творче застосування в організації освітнього процесу. У майбутніх педагогів відзначається самостійність у конструюванні освітнього процесу, його висока результативність. Спостерігаються висока обізнаність майбутніх педагогів із різноманітністю форм організації освітнього процесу, гнучкість у їх використанні. Застосовування майбутніми вчителями початкових класів у власній педагогічній діяльності різноманітних нововведень, що сприяють підвищенню ефективності здійснення педагогічного процесу; наявність спеціальних умінь щодо організації освітнього простору та застосування сучасних засобів навчання, високий рівень володіння ІКТ; опанування прийомів успішної організації групової, парної, колективної роботи. Майбутні педагоги проявляють гнучкість і мобільність у здійсненні педагогічної діяльності, швидко й ефективно реагують на будь-які зміни в організації освітнього процесу; використовують нестандартний підхід; уміють визнавати труднощі та знаходити шляхи їх подолання; відзначається системність у здійсненні саморефлексії та пошук можливостей для самовдосконалення.

Висновки. Отже, методична компетентність є важливою складовою частиною в системі професійних компетентностей майбутніх учителів початкових класів. Тому питання діагностування її сформованості в майбутніх педагогів залишається актуальним і вкрай необхідним. Для цього нами виокремлено компоненти, критерії, показники та рівні. Поняття «критерій» розглядаємо як необхідну ознаку, що дозволяє оцінити наявність чи відсутність визначеного компонента методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів, тобто досліджуваного явища; «показник» тлумачимо як компонент критерію, що розкриває повноту його вираження, а поняття «рівень» визначаємо як ступінь вияву компонента методичної компетентності, що підлягає дослідженню.

Отже, опираючись на раніше виокремлені компоненти методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів (стимуляційно-мотиваційний, пізнавально-когнітивний, діяльнісно-творчий і особистісно-рефлексивний), визначено відповідні критерії та показники. Залежно від ступеня та повноти вираженості компонентів визначено

рівні (репродуктивний, базовий, продуктивний) сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Перспектива подальших досліджень полягає в безпосередньому вивченні стану сформованості методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів із використанням відповідного діагностичного інструментарію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Дудник О. Критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2018. № 6 (320). С. 110–115.
2. Золочевська О. Критерії, показники та рівні науково-методичної компетентності вчителя початкової школи. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»*. Харків, 2020. № 10 (19). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/288/260> (дата звернення: 17.03.2023).
3. Психологічний словник / авт.-уклад. : В. Синявський, О. Сергєєнкова / за ред. Н. Побірченко. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf (дата звернення: 17.03.2023).
4. Скворцова С., Гаєвць Я. Критерії та показники сформованості методичної компетентності вчителя початкових класів у навчанні розв'язування сюжетних математичних задач. *Підготовка майбутніх учителів початкових класів до навчання молодших школярів розв'язувати сюжетні математичні задачі* : монографія. Харків : Ранок-НТ, 2013. С. 138–155.
5. Словник.UA. Портал української мови. URL: <https://slovnuk.ua/index.php> (дата звернення: 17.03.2023).
6. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. Семенової. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с.
7. Теряєва Л. Формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорového диригування : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2019. 22 с.
8. Упатова І. Теорія і практика методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2018. 541 с.
9. Фесенко О. Критерії, показники й рівні методичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Кропивницький, 2018. Вип. 166. С. 233–237.
10. Щур В. Концептуалізація професійних компетентностей вчителя в умовах інноваційного освітнього простору сучасної школи. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 10–11 червня 2021 р., Тернопільський ОКІПП*. Тернопіль : Крок, 2021. С. 22–24.
11. Щур В., Гарачук Т. Методична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: сутність та структура. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань, 2022. № 1 (25). С. 115–125.

CRITERIA, INDICATORS AND LEVELS OF FORMATION OF METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

SHCHUR VIKTORIIA ANDRIIVNA

PhD student

Odessa Regional Academy of In-Service Education

The article emphasizes the relevance of the issue of the formation of methodological competence of future primary school teachers. We interpret the methodological competence of future teachers as a complex multifunctional system of professional and pedagogical skills and personal abilities of the teacher, which determine his ability to effectively organize the educational process in primary grades in accordance with educational tasks. Based on the analysis of psychological-pedagogical and scientific sources, the components, criteria, indicators and levels of the specified competence of future teachers are singled out.

The views of scientists regarding the interpretation of the definitions “criterion”, “indicator”, “level” were analyzed; own interpretation of these concepts is proposed. Thus, the concept of “criterion” as a necessary feature that allows us to assess the presence or absence of a certain component of methodical competence of future primary

school teachers, that is the phenomenon under investigation; “indicator” is interpreted as a component of the criterion that reveals the completeness of its expression, and the concept of “level” is defined as the degree of manifestation of the component of methodical competence to be studied.

On the basis of previously defined the components of methodical competence of future primary school teachers (stimulation-motivational, cognitive-cognitive, activity-creative and personal-reflective), the criteria and indicators of methodical competence of future primary school teachers are allocated, and their relationship is analyzed. The levels of formation of methodical competence of future primary school teachers are defined and characterized. Among them are allocated reproductive, basic and productive. Each level contains a detailed characteristic taking into account all the criteria defined earlier. Thus, the reproductive level of formation of methodical competence of future primary school teachers is characterized as the lowest, marked by a weak expression or a complete lack of appropriate criteria. The basic level of formation of methodological competence is characterized by the need of future primary school teachers for greater independence and the manifestation of a creative approach to the implementation of pedagogical activities. The productive level of formation of methodological competence of future primary school teachers is marked by high independence, awareness and creativity in the performance of professional functions.

Key words: teacher, future primary school teacher, methodical competence, formation of methodical competence of future primary school teachers, criteria, indicators, levels of formation of methodical competence of future primary school teachers.

REFERENCES

1. Dudnyk, O.M. (2018). Kryterii, pokaznyky ta rivni sformovanosti profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriiia “Pedahohichni nauky”*. Luhansk. № 6 (320) cherven, 110–115 [in Ukrainian].
2. Zolochavska, O. (2020). Kryterii, pokaznyky ta rivni naukovy-metodychnoi kompetentnosti vchytelia pochatkovoї shkoly. *Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriiia “Pedahohika”*. Kharkiv, № 10 (19). Retrieved from <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/288/260> [in Ukrainian].
3. Psykholohichni slovnyk / avt.-uklad. V.V. Syniavskyi, O.P. Serhieienkova / za red. N.A. Pobirchenko. Retrieved from http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf [in Ukrainian].
4. Skvortsova, S., Haievets, Ya. (2013). Kryterii ta pokaznyky sformovanosti metodychnoi kompetentnosti vchytelia pochatkovykh klasiv u navchanni rozviazuvannia siuzhetnykh matematychnykh zadach. *Pidhotovka maibutnykh uchyteliv pochatkovykh klasiv do navchannia molodshykh shkolariv rozviazuvaty siuzhetni matematychni zadachi* : monohrafiia. Kharkiv : Ranok-NT, 138–155 [in Ukrainian].
5. Slovnyk.UA. Portal ukrainskoi movy. Retrieved from <https://slovnyk.ua/index.php> [in Ukrainian].
6. Slovnyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky / za red. A.V. Semenovoi (2006). Odesa : Palmira, 221 [in Ukrainian].
7. Teriaieva, L.A. (2019). Formuvannia metodychnoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv muzyky na zaniattiakh z khorovoho dyryhuvannia. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
8. Upatova, I.P. (2018) *Teoriia i praktyka metodychnoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly. Doctor's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
9. Fesenko, O.S. (2018). Kryterii, pokaznyky y rivni metodychnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly. *Naukovi zapysky Tsentralnoukrainskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka*. Kropyvnytskyi, Vyp. 166. 233–237 [in Ukrainian].
10. Shchur, V.A. (2021). Kontseptualizatsiia profesiinykh kompetentnosti vchytelia v umovakh innovatsiinoho osvithnoho prostoru suchasnoi shkoly: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf., m. Ternopil, 10–11 cherv. 2021. Ternopil'skyi OKIPP. Ternopil : Krok, 22–24 [in Ukrainian].
11. Shchur, V., Harachuk, T. (2022). Metodychna kompetentnist maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: sutnist ta struktura. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*. Uman, № 1 (25). 115–125 [in Ukrainian].